

تبیین تأثیر فشارهای اقتصادی بر شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی آنلاین: کاربست تجربی نظریه فشار عمومی اگنیو

سعید کبیری^۱، جواد مداحی^۲، حسین حیدری^۳، مهدیه آخوندی^۴

شناسه پژوهشگر (ارکید): ۸۸۷۸-۵۰۲۲-۰۰۰۱-۰۰۰۰

شناسه پژوهشگر (ارکید): ۵۸۴۱-۴۰۱۱-۰۰۰۳-۰۰۰۰

شناسه پژوهشگر (ارکید): ۲۴۲۹-۳۷۶۳-۰۰۰۲-۰۰۰۰

شناسه پژوهشگر (ارکید): ۶۹۷۸-۲۴۹۲-۰۰۰۳-۰۰۰۰

چکیده

شرطبندی مسابقات مختلف ورزشی، قمار و جرائم مربوط به این حوزه، با توجه به اقبال جوانان به ورزش‌های گروهی به‌ویژه فوتبال، جایگاه خود را به‌عنوان کانالی تسهیلگر در تأمین درآمدی بادآورده مطرح کرده است. اهمیت بالای ورزش در کشورهای مختلف، گستردگی رشته‌های ورزشی و توجه گروه‌های مختلف به رویدادهای ورزشی، منجر به افزایش توجه به صنعت شرطبندی‌های ورزشی به مسابقات ورزشی شده است. هدف اصلی این تحقیق بررسی تأثیر فشارهای اقتصادی بر درگیری افراد در شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی آنلاین است. بدین منظور از نمونه ۴۴۷ نفری منتخب به روش نمونه‌گیری در دسترس از شهروندان مرد شهرهای بندر انزلی، رشت، لاهیجان، رودسر و لنگرود استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که فشارهای اقتصادی عینی با میانجیگری فشار ذهنی، عواطف منفی و انگیزه‌های انحرافی بر شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی آنلاین تأثیرگذارند. همچنین پایگاه اقتصادی و اجتماعی پاسخگویان روابط علی مدل فشار عمومی و شرطبندی‌های غیرقانونی را تعدیل می‌کند.

کلمات کلیدی: تئوری فشار عمومی، شرطبندی‌های غیرقانونی آنلاین، ورزش، گیلان

۱. پژوهشگر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی. تهران. ایران (نویسنده مسئول) / skabiri@ihss.ir

۲. پژوهشگر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی. تهران. ایران / g Maddahi@ihss.ir

۳. استادیار، عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی. تهران. ایران / heidari@acecr.ac.ir

۴. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی. واحد تهران مرکز. دانشگاه آزاد اسلامی. تهران. ایران / mahdiehakhondi2636@gmail.com

مقاله علمی پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۷/۲/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۷/۱۷/۲۳

دوفصلنامه مسائل اجتماعی ایران، سال سیزدهم، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۱، صص ۲۳۷-۲۱۳

۱. مقدمه و بیان مسئله

شرطبندی مسابقات مختلف ورزشی، قمار و جرائم مربوط به این حوزه، با توجه به اقبال جوانان از ورزش‌های گروهی به ویژه فوتبال، جایگاه خود را به عنوان کانالی تسهیلگر در تأمین درآمدی بادآورده مطرح کرده است. شرطبندی‌ها، خطر اعتیاد به قمار، واکنش‌های تکانشی به رویدادهای شرطبندی ورزشی از جمله شرطبندی زنده (آنلاین) بازی‌های ورزشی و همچنین محرک‌های تبلیغات رسانه‌ای و تبلیغات قمار ورزشی، باعث وبانی جرائم متفاوتی می‌گردد. شرطبندی به عنوان یک نوع عادت به قمار پدیده‌ای جدید و در مواردی اختلالی شایع شناخته می‌شود. این مشکل در حال شیوع، مسائل یا ناراحتی قابل توجهی را در جمعیت زیادی ایجاد می‌کند و بر فعالیت‌های روزمره، سلامت ذهنی و جسمی، شهرت و روابط فرد تأثیر منفی می‌گذارد. همچنین به عنوان موضوعی مالی و پولی، با افزایش جرائم و آسیب‌های اجتماعی در ارتباط است که یکی از این آسیب‌ها شیوع افکار خودکشی و خودکشی در سراسر جهان است (اوکچوکو، ۲۰۲۲: ۳۲).

امروزه ورزش و فعالیت‌های ورزشی به بخش جدایی‌ناپذیر زندگی روزمره تبدیل گردیده است. اهمیت بالای ورزش در کشورهای مختلف، گستردگی رشته‌های ورزشی و توجه گروه‌های مختلف به رویدادهای ورزشی، منجر به افزایش توجه به صنعت شرطبندی‌های ورزشی در مسابقات ورزشی شده است (شادمفعت و همکاران، ۲۰۱۹). ماهیت غیرقابل پیش‌بینی رویدادهای ورزشی همچون مسابقات فوتبال، باعث شده است بنگاه‌های شرطبندی سرمایه‌گذاری وسیعی در این حوزه کنند و با افزایش جذابیت‌های مالی و تفریحی، افراد و گروه‌های اجتماعی مختلف را به سمت این فعالیت انحرافی سوق دهند (علی‌پوردی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵). تحقیقات نشان می‌دهد که صنعت شرطبندی به یکی از سودآورترین فعالیت‌های تجاری تبدیل شده است. نفوذ اینترنت، توسعه تلفن‌های همراه، نفوذ و محبوبیت گوشی‌های هوشمند، افزایش دسترسی به اینترنت و تغییر شگرف سبک زندگی آنلاین، بحث شرطبندی‌های ورزشی در محیط اینترنت که با عناوینی چون شرطبندی‌های همراه و یا آنلاین شناخته می‌شود را در چند سال اخیر برجسته کرده است (راسل^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). در یک تعریف کلی، شرطبندی ورزشی، اشاره به شرط بستن بر روی نتایج مسابقات، عناصر مختلف بازی (تعداد خطا، کرنر، آفساید، اولین و آخرین گل، زنده گل و...) و یا عملکرد ورزشی ورزشکاران در ازای مبلغ معینی پول و یا دارایی تعریف می‌گردد (کبیری و همکاران، ۱۳۹۴).

بسیاری از نمانام‌های تجاری فعال در عرصه شرطبندی با افزایش سرمایه‌گذاری در زمینه‌هایی چون اسپانسرینگ تیم‌های ورزشی، قراردادهای تجاری با لیگ‌های ورزشی، حق پخش تلویزیونی، به‌کارگیری مدل‌های نقشی ورزشی و متعارف جامعه، زمینه را برای بهنجارشدن شرطبندی‌های غیرقانونی همواره نموده‌اند (جونز^۲ و همکاران، ۲۰۱۹).

1. Chidiebere Emmanuel Okechukwu

2. Russell

3. Jones

در این ارتباط به‌عنوان مثال نا^۱ و همکاران (۲۰۱۹) خاطر نشان می‌کنند که ادراک و نگرش عمومی نسبت به شرطبندی در یک دهه اخیر تغییر یافته و بسیاری از افراد آن را به‌عنوان پدیده اجتماعی، تفریحی و پذیرفته‌شده اجتماعی قلمداد می‌کنند.

نیوال^۲ و همکاران (۲۰۱۹) استدلال می‌کنند که کنشگران اجتماعی هم‌اکنون می‌توانند به‌واسطه پیشرفت‌های صورت‌گرفته در حوزه تکنولوژی‌های ارتباطی بدون محدودیت زمانی و مکانی اقدام به شرطبندی بر روی رویدادهای ورزشی نمایند. در حقیقت گسترش توجه همگانی به شرطبندی‌های ورزشی، این پدیده را به‌عنوان فعالیتی بدون مکان مطرح کرده است. افرادی که از انگیزه درونی بالایی برخوردار هستند، تنها کافی است با نصب نرم‌افزارهای شرطبندی در گوشی‌های هوشمند خود و یا مراجعه به وبگاه‌های شرطبندی آنلاین، اقدام به شرطبندی بر روی انواع گوناگون مسابقات ورزشی در کشورهای مختلف در ساعات مختلف شبانه‌روز نمایند (درونسکی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).

کبیری و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند که صنعت شرطبندی در سال‌های گذشته با به‌کارگیری ظرفیت چندگانه بازاریابی مصرف‌کنندگان (ارائه قیمت‌های رقابتی)، تبلیغات در شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های ارتباط جمعی و همچنین بازاریابی غیرمستقیم (اسپانسرینگ)، از قدرت نفوذ بالاتری برخوردار شده‌اند. از سوی دیگر محبوبیت و همگانی شدن استفاده از تلفن‌های هوشمند در بین اقشار مختلف جامعه، زمینه را برای مشارکت در شرطبندی‌های ورزشی همراه هموار کرده است (پارک^۴ و پارک، ۲۰۱۹). در حوزه سرمایه‌گذاری مالی، در بین سال‌های ۲۰۱۲ الی ۲۰۱۵، شرکت‌های بزرگ شرطبندی ۴۵۶ میلیون یورو در حوزه تبلیغات تلویزیونی بریتانیا سرمایه‌گذاری نموده‌اند که این میزان نسبت به دوره ۵ساله قبلی ۴۶ درصد رشد داشته است (لوپز گونزالس^۵ و همکاران، ۲۰۱۸). جونز و همکاران (۲۰۱۹) معتقدند که فرصت شرطبندی بر رویدادهای ورزشی، به پایگاه‌های شرطبندی این امکان را داده است تا قماربازان جدید را هدف قرار دهند.

آمارهای مالی ارائه‌شده از لیگ‌های معتبر اروپایی (آلمان، انگلیس، ایتالیا، فرانسه و اسپانیا) و اسپانسرینگ البسه ورزشی در مورد حوزه تجاری شرطبندی‌های ورزشی، نشان می‌دهد که میزان سرمایه‌گذاری مالی در این حوزه چند برابر شده است. به‌عنوان مثال در سال ۲۰۰۲-۲۰۰۳ تنها یک قرارداد تجاری از سوی شرکت‌های شرطبندی با تیم‌های ورزشی بسته شده بود، ولی این آمار در فصل ۲۰۱۰-۲۰۱۱ به ۲۶ قرارداد تجاری رسید. همچنین در انگلیس، تعداد تیم‌های لیگ برتری با البسه شرکت‌های شرطبندی از ۴ قرارداد تجاری در سال ۲۰۰۸ به ۶ قرارداد در سال ۲۰۱۲ و ۱۰ قرارداد تجاری در سال ۲۰۱۷ رسید که نیمی از تیم‌های لیگ برتری را شامل می‌شد (لوپز گونزالس و همکاران، ۲۰۱۸، ۲۰۱۹).

1. Na
2. Newall
3. Derevensky
4. Parke
5. Lopez-Gonzalez

در سری مسابقات لیگ برتر انگلیس در سال ۲۰۱۶-۲۰۱۷ نیز ده تیم بورنموث^۱، وست برومیچ^۲ و وستهم یونایتد^۳، استوک سیتی^۴، کریستال پالاس^۵، سوانزی^۶، برنلی^۷، وانفورد^۸، هال سیتی^۹ و ساندرلند^{۱۰} با اسپانسرینگ کمپانی‌های شرط‌بندی در رقابت‌های فوتبال حاضر شدند و در مثالی دیگر باشگاه آرسنال^{۱۱} انگلیس با شرکت‌های شرط‌بندی ورزشی در آسیا، آفریقا و اقیانوسیه قراردادهای تجاری- ورزشی امضا نموده است. در فصل ۲۰۱۵، لیگ حرفه‌ای اسکاتلند نیز با دو بنگاه شرط‌بندی ورزشی قرارداد تجاری منعقد نمود و از حق پخش تبلیغات در صنعت فوتبال استفاده کرد (به ون^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۸). مطالعات صورت گرفته در مورد مسابقات راگی لیگ استرالیا نشان داد که به‌طور میانگین ۱۱۱ تبلیغات مرتبط با شرط‌بندی‌های ورزشی به‌ازای هر مسابقه پخش می‌گردد (لیندسای^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۳).

همسو با روند جهانی، در سال‌های اخیر در ایران نیز این پدیده اجتماعی رواج زیادی داشته است (علیوردی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵؛ کبیری و همکاران، ۱۳۹۴؛ شادمفعت و همکاران، ۲۰۱۹؛ کبیری و همکاران، ۲۰۲۰). برای نمونه، به گزارش سایت خبری عصری ایران، پایگاه‌های شرط‌بندی فارسی‌زبان در سال‌های اخیر با عدم برخورد جدی و قانونی، توسعه چشمگیری داشته و بر تمامی رقابت‌های ورزشی و به‌طور خاص فوتبال سایه افکنده‌اند.

در مناطق شمالی کشور، شرط‌بندی‌های ورزشی در دو نوع آنلاین (در پایگاه‌های اینترنتی همچون لاین، بیتوته، بت لاین، لایو اسکور) و به‌صورت چاپی در نام مستعمل توتو (با اسامی چون آل جی، یارسا، ستارگان، کاکا، قایقران، المپیک، اطلس و ...) رواج دارد و هر هفته با بالارفتن تب مسابقات ورزشی، بسیاری از افراد اقدام به شرط‌بندی می‌نمایند؛ به‌گونه‌ای که رئیس پلیس فتا (۱۳۹۲) در مصاحبه با خبرگزاری‌های کشور از شناسایی بیش از ۳۰۰ سایت شرط‌بندی خبر داده (بهار، ۱۳۹۲؛ ایسنا، ۱۳۹۲) و مستند شوک در برنامه‌ای اختصاصی در سال ۱۳۹۲ به موضوع شرط‌بندی‌های ورزشی در استان گیلان به‌ویژه شهر رشت پرداخته است (به نقل از علیوردی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵).

1. Bournemouth
2. West Bromwich
3. West Ham Utd
4. Stoke City
5. Crystal Palace
6. Swansea City
7. Burnley
8. Watford
9. Hull City
10. Sunderland
11. Arsenal
12. Bunn
13. Lindsay

در این ارتباط، کبیری و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود نشان دادند که ۴۰ درصد از جامعه مورد مطالعه (دانشجویان دانشگاه‌های شهر رشت)، در گذشته مبادرت به شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی کرده و میزان تمایل به شرطبندی‌های ورزشی ۶۰ درصد است. در پژوهش علیوردی‌نیا و همکاران (۱۳۹۵) مشخص گردید که ۳۵ درصد از دانشجویان به شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی مبادرت ورزیده و میزان تمایل به شرطبندی‌های ورزشی نیز ۴۹ درصد گزارش گردیده است. چنین یافته‌ای در پژوهش اخیر رحمتی و همکاران (۱۳۹۷) نیز تکرار گردیده است؛ به گونه‌ای که نرخ درگیری و تمایل به شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی در بین شهروندان شهر رشت به ترتیب ۳۵ و ۴۹ درصد است.

هم‌راستا با نرخ شیوع و تمایل به شرطبندی‌های ورزشی، پیامدهای منفی روانی و اجتماعی این پدیده نیز ضرورت مطالعات سبب‌شناسانه را دوچندان نموده است. کالادو^۱ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مبادرت به شرطبندی‌های ورزشی و درگیری بیش‌ازحد در این الگوی رفتاری، منجر به بروز اختلالات روانی، افزایش استرس، فشارهای خانواده، خودکشی و مشاوره‌های درمانی می‌گردد. در پژوهش رحمتی و همکاران (۱۳۹۷) مشخص شد که شرطبندی‌های مشکل‌آفرین که در آن فرد سرمایه‌گذاری زمانی، مالی و ذهنی شدیدی بر روی رویدادهای ورزشی می‌کند، منجر به افزایش مشاجره‌های خانوادگی، مشکلات شغلی، بی‌خوابی، مشکلات روانی، تضعیف عملکرد اجتماعی و افکار خودکشی می‌شود. کبیری و همکاران (۱۳۹۴) مدعی هستند که مبادرت به شرطبندی‌های ورزشی، پیامد محیط اجتماعی، فرهنگی و ساختاری است که کنشگران اجتماعی در آن زندگی می‌کنند. یافته‌های تحقیقات صورت‌گرفته در کشور حاکی از آن است که فرایند یادگیری اجتماعی (شادمنفعت و همکاران، ۲۰۱۹؛ علیوردی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵)؛ خودکنترلی پایین، پیوندهای اجتماعی ضعیف؛ انتخاب عقلانی (برتری سودمندی‌های ادراک‌شده شرطبندی در قیاس با هزینه‌های احتمالی) (کبیری و همکاران، ۱۳۹۴)؛ فشار اقتصادی، عواطف و حالات منفی، کمبود کنترل فرد بر محیط و انگیزه‌های انحرافی (کبیری و همکاران، ۲۰۲۰) از جمله عوامل کلیدی در گرایش افراد از اقسام مختلف جامعه به شرطبندی‌های غیرقانونی در حوزه ورزش هستند.

با افزایش شرطبندی در حوزه ورزش، به تدریج این تفکر که شرطبندی فعالیت سرگرم‌کننده، بی‌خطر، سالم و ایمن است با تبلیغات رسانه‌ای در فرد شکل گرفته و گسترش می‌یابد (لامونت^۲ و همکاران، ۲۰۱۱). با توجه به این که شرکت‌های شرطبندی از ستاره‌های ورزشی در تبلیغات بازاریابی خود استفاده می‌کنند، این گروه به‌عنوان الگوی مرجع می‌توانند شرطبندی‌های مشکل‌آفرین را در بین نوجوانان و جوانان تشدید کنند (چن^۳ و همکاران، ۲۰۱۲). سایر تحقیقات نشان داده‌اند که روند تبلیغاتی و سرمایه‌گذاری در حوزه ورزش، منجر به پرورش نسل جدیدی از قماربازان گردیده است (درونسکی و همکاران، ۲۰۱۰). همان‌طور که تبلیغات رسانه‌ای دخانیات منجر به یادآوری برندهای دخانیات می‌شود و فرد را به مصرف بیشتر سوق می‌دهد، تبلیغات شرکت‌های شرطبندی در حوزه ورزش نیز می‌تواند گروه‌های مختلف را به سمت قماربازی

1. Calado

2. Lamont

3. Chen

هدایت کند (هینگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). هدف این تحقیق، ارائه مدل علی رابطه بین فشارهای اقتصادی و مبادرت به شرطبندی‌های غیرقانونی ورزش است.

تحقیقات در این زمینه نشان داده است که افزایش فشارهای اجتماعی (به‌خصوص مالی)، منجر به شکل‌گیری انگیزه انحرافی در فرد می‌شود و وی را به سمت سرمایه‌گذاری بیشتر در حوزه شرطبندی به‌منظور دستیابی به منابع مالی هدایت می‌کند (چنونگ^۲، ۲۰۱۵؛ ایتل و تیلور^۳، ۲۰۱۰؛ گریکو و کیوری^۴، ۲۰۱۷). در پژوهش اخیر کبیری و همکاران (۲۰۲۰)، چهارچوب تئوری فشار عمومی اگنیو^۵ (۱۹۹۲؛ ۲۰۰۶) به‌منظور تبیین ارتباط بین فشارهای اقتصادی تجربه‌شده در زندگی و شرطبندی‌های غیرقانونی چاپی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج حاکی از معنادار بودن این رابطه بوده است. این تحقیق نشان داد که افزایش فشارهای اقتصادی سطوح مشارکت در الگوهای غیرقانونی شرطبندی ورزشی را تشدید می‌کند.

در نگاهی کلی، تئوری فشار عمومی (اگنیو، ۱۹۹۲؛ ۲۰۰۶) استدلال می‌کند که فشارهای زندگی تأثیر معناداری بر شکل‌گیری عواطف منفی دارد و کنشگران اجتماعی را به سمت مکانیسم‌های مقابله انحرافی سوق می‌دهد.

پیامدهای شرطبندی‌های غیرقانونی را می‌توان در سه حوزه خلاصه نمود:

- افزایش شرطبندی‌های ورزشی، منجر به درگیری بیشتر فرد در رویداد شرطبندی می‌شود و پیامدهای منفی مختلفی در حوزه روانی (مشکلات روحی)، اجتماعی (تعارضات شغلی، اختلافات خانوادگی، انزوای اجتماعی) و مالی (ورشکستگی، ضرر مالی) به همراه دارد (راسل و همکاران، ۲۰۱۹؛ چولیز^۶ و همکاران، ۲۰۱۹)؛
- مبادرت به شرطبندی، در سطح کلان به کاهش سطوح هواداری می‌انجامد. هواداران به‌عنوان افرادی تعریف می‌شوند که توجه و تمرکز بالایی به تیم و یا ورزشکار محبوب خود دارند، چنین افرادی جزو سرمایه‌های بدون جانشین باشگاه‌های ورزشی قلمداد می‌گردند و در حوزه بازاریابی از مشتریان وفادار محصولات ورزشی و تجاری به شمار می‌آیند. احساس تعلق و وفاداری در آن دسته از افرادی که مبادرت به شرطبندی می‌کنند، به دلیل سرمایه‌گذاری مالی و صرف زمان در این حوزه، به‌مرور زمان کم‌رنگ می‌گردد؛
- نفوذ اینترنت و گوشی‌های هوشمند، دسترسی اقشار مختلف جامعه به وبگاه‌های شرطبندی را تسهیل کرده است و با حذف محدودیت‌های زمانی و مکانی، سطوح مشارکت در این فعالیت غیرقانونی و مشکل‌آفرین نسبت به یک دهه قبل که تنها از طریق کاغذهای چاپی امکان‌پذیر بود

1. Hing

2. Cheung

3. Eitle, Taylor

4. Greco, Curci

5. Agnew's General strain theory

6. Chóliz

را افزایش داده است. از این منظر افزایش فرصت‌های انحرافی باعث شده است افراد با انگیزه‌های انحرافی و همچنین فشارهای اقتصادی تجربه‌شده، با احتمال بیشتری به سمت فعالیت‌های شرطبندی (که برای آن‌ها از نظر مالی هدفی جذاب محسوب می‌گردد) حرکت کنند. به‌کارگیری تئوری فشار عمومی اگنیو (۱۹۹۲) و تبیین مبادرت به شرطبندی‌های غیرقانونی ضمن مشخص نمودن نقش فشارهای اقتصادی در مبادرت به شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی، زمینه را برای ارائه مداخلات سیاستی در راستای کاهش فراوانی این پدیده فراهم می‌کند. با تحقیق اخیر کبیری و همکاران (۲۰۲۰) و بر مبنای تئوری فشار عمومی اگنیو، این تحقیق سعی دارد به این سؤال مهم پاسخ دهد که آیا می‌توان مشارکت افراد در شرطبندی‌های غیرقانونی را پیامد فشار اقتصادی تجربه‌شده قلمداد کرد؟

۲. چهارچوب نظری: تئوری فشار عمومی و شرطبندی‌های ورزشی

تئوری فشار عمومی، یکی از مهم‌ترین چهارچوب‌های نظری در حوزه جرم‌شناسی محسوب می‌گردد. این تئوری در سال ۱۹۹۲ توسط رابرت اگنیو معرفی شد و در سه دهه اخیر از حمایت تجربی بالایی برخوردار بوده است (کولن، ۲۰۱۷). تئوری فشار عمومی استدلال می‌کند که سه منبع کلی فشار یعنی «ناکامی در دستیابی به اهداف»، «حذف محرک‌های مثبت» و «حضور محرک‌های منفی» منجر به شکل‌گیری عواطف و حالات منفی در کنشگران اجتماعی می‌گردد. افزایش اشکال مختلف فشار در زندگی احتمال به‌کارگیری مکانیسم‌های مقابله‌ای انحرافی برای فرار از موقعیت فشارزا و یا انتقام‌گیری از افراد و گروه‌هایی که فرد فکر می‌کند مسببان اصلی شرایط فعلی هستند را افزایش خواهد داد (اگنیو، ۲۰۰۱، ۲۰۱۲).

پژوهش‌های اخیر چئونگ (۲۰۱۵، ۲۰۱۶) گواه این مدعاست که فشارهای اقتصادی با افزایش آسیب‌پذیری کنشگر، مشارکت وی در شرطبندی‌های غیرقانونی به‌عنوان مسیری برای حل مشکلات را افزایش خواهد داد. از سوی دیگر فوجیو^۱ و اگنیو (۲۰۰۷) بین فشارهای فیزیکی (عینی) و فشارهای ذهنی نیز تمایز قائل می‌شوند. فشار عینی (فیزیکی) اشاره به شرایطی دارد که برای فرد ناخوشایند محسوب می‌گردد و فشار ذهنی نیز به تجربه فردی کنشگر از موقعیت ناخوشایند اشاره دارد. بدین معنا تجربه ذهنی کنشگران از فشارهای عینی متفاوت است و واکنش‌های مختلفی را نیز به همراه خواهد داشت (اگنیو، ۲۰۱۳).

به باور اگنیو (۲۰۰۶) آن دسته از فشارهای عینی که از نظر اندازه بزرگ هستند، ناعادلانه ادراک می‌شوند و با نبود کنترل اجتماعی پدیدار می‌گردند؛ به‌احتمال بیشتری انگیزه‌های انحرافی برای مشارکت در جرم را پرورش می‌دهند. تحقیقات در این زمینه گویای این واقعیت است که ارتباط معناداری بین فشارهای عینی،

1. Cullen

2. Froggio

ذهنی و نقض قوانین و هنجارهای اجتماعی وجود دارد (جانگ و سونگ،^۱ ۲۰۱۵؛ موون^۲ و همکاران، ۲۰۰۸؛ ریبلیون^۳ و همکاران، ۲۰۰۹؛ ۲۰۱۲).

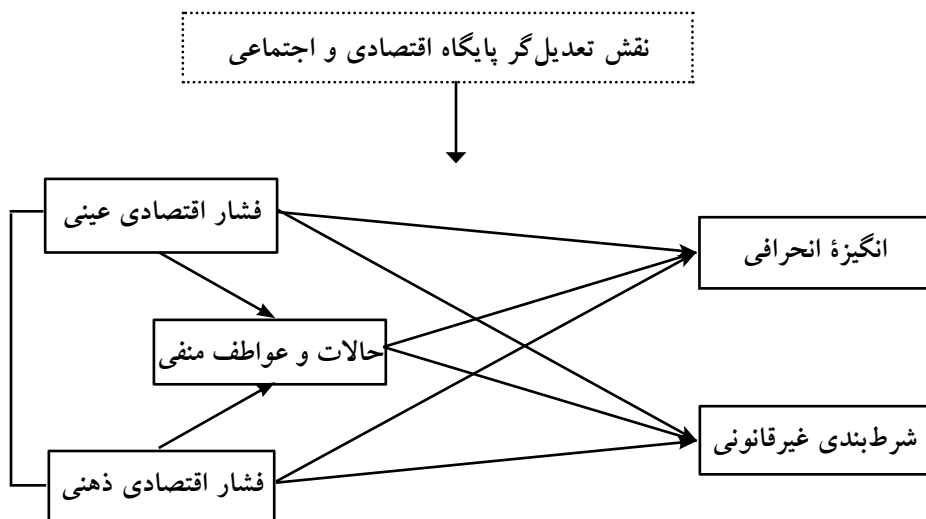
تجربه فشارهای اقتصادی و مشکلات متعاقب شرط بندی های غیرقانونی در قلمرو ورزش، علاوه بر افزایش حالات و عواطف منفی در کنشگران، انگیزه های مجرمانه را در افراد گسترش می دهد. بر مبنای مفروضه های تئوری آگنیو (۱۹۹۲؛ ۲۰۰۶)، فشارهای زندگی دامنه های مختلفی از عواطف منفی همچون ناکامی، خشم، ترس، ناامیدی را تولید می کند. این حالات بی ثبات و شکننده ذهنی، فرد را برای بهبود شرایط فعلی زندگی خود تهییج می کند و زمینه را برای درگیری در رفتارهای انحرافی هموار خواهد ساخت.

بر پایه نتایج مطالعات، تجربه فشار در زندگی روزمره با شکل دهی عواطف منفی ذهنی، احتمال رویداد جرم را افزایش می دهد (باتچکوار و برویدی،^۴ ۲۰۱۳؛ گانم،^۵ ۲۰۱۰؛ مازورلی^۶ و همکاران، ۲۰۰۳). کبیری و همکاران (۲۰۲۰) استدلال می کنند که فعالیت های انحرافی همچون شرط بندی های غیرقانونی، مسیری است که از طریق آن کنشگران قادر خواهند بود فشارهای زندگی را کاهش دهند و یا خود را از شرایط فعلی دور کنند. در این نگاه، افرادی که فشار اقتصادی شدیدی را در زندگی تجربه می کنند، با توسل به شرط بندی های ورزشی (با فرض احتمال بُرد و کسب منابع مالی) قادر خواهند بود عواطف منفی مثل حسد، ناکامی و خشم که با فشار همراه هستند را تسکین دهند. همسو با آگنیو (۲۰۱۳)، فشارهای زندگی منجر به افزایش انگیزه های انحرافی از طریق یادگیری تکنیک های مشارکت در جرم و پرورش عقاید معطوف به نقض قوانین می گردد. لانگتون^۷ و پیکوئرو (۲۰۰۷) استدلال می کنند که انگیزه های انحرافی مثل انگیزه فردی، اقتصادی و یا تجاری، یکی از پیش بینی کننده های نیرومند رفتار انحرافی بر مبنای مدل فشار عمومی است. عواطف منفی مثل خشم، ترس و ناکامی با تجربه شرایط نامساعد و شکننده زندگی در بحران های اقتصادی، کنشگران را به سمت مسیرهای غیرقانونی (شرط بندی های ورزشی) به منظور بهبود شرایط زندگی سوق خواهد داد (کبیری و همکاران، ۲۰۲۰). پژوهش دی چانت^۸ (۲۰۱۴) نیز همبستگی معناداری را بین انگیزه های اقتصادی و مبادرت به شرط بندی گزارش داده است.

در تحقیق آگنیو و همکاران (۲۰۰۸) مشخص شد که پایگاه اقتصادی-اجتماعی تأثیر چندانی در مشارکت کنشگران در رفتارهای خلاف قوانین ندارد. بوتچکوار و همکاران (۲۰۱۳) به این نتیجه رسیدند که اگرچه تأثیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی بر مبادرت به جرم ناچیز است، با این وجود این متغیر شدت تأثیر فشارهای

1. Jang & Song
2. Moon
3. Rebellon
4. Botchkovar & Broidy
5. Ganem
6. Mazerolle
7. Langton
8. Dechant

زندگی بر رفتارهای مجرمانه را تعدیل می‌کند. مطابق با نظر آگنیو (۲۰۰۷) افرادی که در طبقه اقتصادی و اجتماعی پایین جامعه قرار دارند، به دلیل تمکن ضعیف مالی قادر به حل مشکلات زندگی خود نیستند و با مواجهه با شبکه روابط انحرافی، انگیزه بالاتری برای مشارکت در جرم پیدا خواهند کرد. بوتچکوار و همکاران (۲۰۱۳) بحث می‌کنند که خانواده‌هایی با طبقه اقتصادی و اجتماعی پایین، فشار ذهنی و عینی بیشتری را ادراک می‌کنند که پیامد آن، حالات و عواطف منفی مستمر و توجه به کارگیری مکانیسم‌های مقابله انحرافی است. بانو و همکاران (۲۰۱۶) بر این باورند که موقعیت اقتصادی و اجتماعی پایین، منجر به معاشرت بیشتر افراد با همسالان و گروه‌های کج‌رو می‌شود و با شکل بخشیدن به عقاید معطوف به جرم، انگیزه‌های انحرافی برای درگیری در رفتارهای خلاف قانون را گسترش می‌دهد. در تحقیق کبیری و همکاران (۲۰۲۰) نیز مشخص گردید که اثر تعدیل‌گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی بر رابطه بین شرطبندی‌های غیرقانونی ورزشی، فشار اقتصادی عینی، ذهنی، عواطف منفی و انگیزه‌های مجرمانه معنادار است. با توجه به آنچه بیان شد، مدل مفهومی پژوهش به قرار زیر است:

مدل مفهومی تأثیر فشار اقتصادی بر شرطبندی‌های غیرقانونی با میانجی‌گری حالات و عواطف منفی و انگیزه انحرافی و نقش تعدیل‌گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی

پژوهش حاضر تلاش می‌کند با به‌کارگیری مدل نظری فشار عمومی آگنیو (۱۹۹۲، ۲۰۰۶)، به تبیین علت گرایش افراد در شرطبندی‌های غیرقانونی ورزشی بپردازد. به عبارت دیگر، با توجه به اینکه تحقیقات پیشین ارتباط مستقیم بین تجربه فشارهای مالی و شکل‌گیری انگیزه‌های انحرافی و مجرمانه برای تحقق اهداف مختلف زندگی را اثبات نموده است (چئونگ، ۲۰۱۵، ۲۰۱۶؛ ایتل و تایلور، ۲۰۱۰؛ گریکو و کیوری، ۲۰۱۷).

به طور ویژه در پژوهش اخیر کبیری و همکاران (۲۰۲۰) کاربردی تجربی تئوری فشار عمومی آگنیو (۱۹۹۲؛ ۲۰۰۶) مورد آزمون قرار گرفته است و نتایج بیانگر این واقعیت بود که با افزایش فشارهای اقتصادی شهروندان تمایل بیشتری به درگیری در شرط بندی های ورزشی غیرقانونی دارند؛ این پژوهش نیز فرض نموده است که مشکلات اقتصادی کشور و تورم بی سابقه، احتمال شرط بندی های غیرقانونی در قلمرو ورزش را با میانجیگری عواطف منفی و انگیزه های انحرافی افزایش خواهد داد.

۳. روش شناسی پژوهش

جامعه آماری پژوهش را کلیه شهروندان مرد شهرهای بندر انزلی، رشت، لاهیجان، رودسر و لنگرود (دارای سابقه شرط بندی های غیرقانونی آنلاین) تشکیل می دهند. با توجه به اینکه تخمین و تعیین جامعه آماری با توجه به غیرقانونی بودن شرط بندی امکان پذیر نبود، از روش نمونه گیری هدفمند و در دسترس برای تکمیل پرسشنامه استفاده شد.

تحقیقات اخیر در کشور توسط کبیری و همکاران (۱۳۹۴، ۲۰۲۰)، شادمنفعت و همکاران (۲۰۱۹)، علیوردی نیا و همکاران (۱۳۹۵)، رحمتی و همکاران (۱۳۹۷) مشخص نمود که چایخانه ها، کافی شاپ ها، پارک ها و دکه های روزنامه فروشی از جمله مناطقی هستند که گفتگو در باب رویدادهای ورزشی و نحوه شرط بندی ورزشی در آن ها در جریان است. از تحقیق اخیر رحمتی و همکاران (۱۳۹۷) با مصاحبه عمیق با گروهی از قماربازان ورزشی و عاملین توزیع کارت های شرط بندی، این نتیجه کسب شد که بحث و گفتگو در قلمروهای مورد بحث، تکنیک ها و روش های شرط بندی را به افراد تازه کار می آموزد و بستر مناسبی برای آغاز این فعالیت انحرافی است.

با آگاهی از مجرمانه بودن مکان های مورد بحث از نظر حضور افرادی که سابقه شرط بندی دارند و نیز بستر اخلاقی مجرمانه (مورد پذیرش بودن شرط بندی های غیرقانونی)، پژوهشگران با حضور در مکان های عمومی و مناطق داغ (که بحث، گفتگو و فعالیت های شرط بندی در آن مکان ها رواج دارد)، اقدام به تکمیل پرسشنامه و جمع آوری داده های تحقیق نمودند. در مجموع ۵۰۰ پرسشنامه (به ازای هر شهر ۱۰۰ پرسشنامه) در ۵ شهر بندر انزلی، رشت، لاهیجان، رودسر و لنگرود توزیع گردید و بعد از حذف داده های مخدوش، تعداد ۴۴۷ پرسشنامه برای تجزیه و تحلیل مورد بررسی قرار گرفت. نرخ پاسخ دهی ۸۹/۴ درصد گزارش گردیده است.

به منظور تجزیه و تحلیل داده های پژوهش در قسمت روایی ابزار پژوهش، از شاخص های روایی صوری (منطقی و ظاهری) روایی همگرا، روایی واگرا، تحلیل عاملی تأییدی بهره گرفته شد و در قسمت پایایی، ابزار پژوهش با شاخص های آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی مورد بررسی قرار گرفت. به منظور تحلیل داده های پژوهش، از مدل معادلات ساختاری در نرم افزار Amos نسخه ۲۴ و رگرسیون سلسله مراتبی با استفاده از دستور Hyes Process در نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ بهره گرفته شد.

۱-۳. مقیاس‌های مورد استفاده برای آزمون تئوری فشار عمومی اگنیو

مقیاس فشار اقتصادی عینی: سازه فشار اقتصادی، با استفاده از مقیاس چیهان و تایتل^۱ (۲۰۱۹) که تمکن مالی پاسخگویان را اندازه‌گیری می‌کند، مورد بررسی قرار گرفته است. اگنیو و همکاران (۲۰۰۸) نیز از مقیاسی مشابه در پژوهش خود استفاده نمودند و نشان دادند که مشکلات مالی (فشار) احتمال رفتارهای انحرافی را افزایش می‌دهد. مقیاس مورد استفاده در این پژوهش، استطاعت مالی فرد و یا خانوار را در موارد نُه‌گانه زیر مورد سنجش قرار می‌دهد:

- تأمین نیازهای کلی خانواده؛
- تأمین نیازهای پزشکی؛
- تأمین پوشاک موردنیاز؛
- تهیه مسکن (اجازه، رهن، پرداخت اقساط مسکن)؛
- تعمیر منزل و یا عوض کردن وسایل منزل؛
- تأمین هزینه‌های سفر در تعطیلات؛
- مرتفع کردن نیازهای روزانه خود و خانوار؛
- پرداخت هزینه‌های تحصیل خود و یا اعضای خانوار؛
- پرداخت اقساط بانکی و یا بدهی‌های گذشته به صورت منظم.

پاسخ‌ها از «هرگز» (۰) تا «تقریباً همیشه» (۴) نمره‌گذاری شد. مقیاس مذکور در پژوهش کبیری و همکاران (۲۰۲۰) نیز مورد استفاده قرار گرفته و روایی و پایایی آن در جامعه ایرانی به اثبات رسیده است (کمینه و بیشینه بارهای عاملی در بازه ۰/۷۴۷ الی ۰/۸۳۶؛ روایی همگرا ۰/۵۰۶؛ پایایی ترکیبی ۰/۹۰۱؛ ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱۱).

مقیاس فشار اقتصادی ذهنی: به منظور سنجش و ارزیابی فشار اقتصادی ذهنی، از نسخه دوآیتمی ویلیتس^۲ (۲۰۱۹) استفاده شد. بدین منظور از پاسخگویان خواسته شد تا (۱) میزان پریشانی ذهنی و مشکل ساز بودن فشارهای اقتصادی موجود؛ و (۲) ناعادلانه بودن این شرایط را ارزیابی کنند. دامنه پاسخگویی آیتم اول «خیلی کم» (۱) تا «خیلی زیاد» (۵) و آیتم دوم «کاملاً عادلانه» (۱) تا (۵) «کاملاً ناعادلانه» در نظر گرفته شد. مقیاس مذکور در پژوهش کبیری و همکاران (۲۰۲۰) مورد آزمون قرار گرفته و روایی و پایایی آن در نمونه ایرانی مورد تأیید قرار گرفته است (کمینه و بیشینه بارهای عاملی در بازه ۰/۷۴۵ الی ۰/۸۰۳؛ روایی همگرا ۰/۶۳۳؛ پایایی ترکیبی ۰/۷۳۳؛ ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۶۷).

مقیاس عواطف منفی: اگنیو (۲۰۱۳) استدلال می‌کند که عواطف منفی (همچون خشم) تأثیر فشارهای زندگی بر رفتارهای مجرمانه را میانجی‌گری می‌کند. در این پژوهش بعد عواطف منفی با استفاده از مقیاس

1. Chihan and Tittle

2. Willits

شش آیتمی طراحی شده توسط دی‌بک^۱ و همکاران (۲۰۱۲) مورد سنجش قرار گرفت. بر این اساس از پاسخگویان خواسته شد تا عنوان کنند که طی شش ماه اخیر در مواجهه با فشارهای اقتصادی و مشکلات بین فردی برآمده از شرایط کشور، آیا:

- به زندگی دیگران حسودی نموده‌اند؟
- نسبت به وضعیت فعلی خود شرمسار بوده‌اند؟
- از آینده ترسیده‌اند؟
- نسبت به شرایط فعلی خشمگین و عصبانی بوده‌اند؟
- نگران آینده خود و خانواده شده‌اند؟
- احساس گرفتار شدن در مشکلات و ناکامی در دستیابی به اهداف زندگی را داشته‌اند؟

پاسخ‌ها در بازه نمره «هرگز» (۰) تا «هرروز» (۵) طراحی شد. مقیاس مذکور در پژوهش کبیری و همکاران (۲۰۲۰)، مورد آزمون قرار گرفته و روایی و پایایی آن در نمونه ایرانی مورد تأیید قرار گرفته است (کمینه و بیشینه بارهای عاملی در بازه ۰/۷۱۴ الی ۰/۸۱۸؛ روایی همگرا ۰/۵۱۹؛ پایایی ترکیبی ۰/۸۶۵؛ ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷۳).

مقیاس انگیزه انحرافی: به منظور اندازه‌گیری بُعد انگیزه انحرافی، از مقیاس لانگتون^۲ و پیکوئرو (۲۰۰۷) شامل ۳ آیتم استفاده شد که انگیزه کنشگر از فعالیت در شرط‌بندی‌های غیرقانونی را در سه حوزه زیر در طیف لیکرت «کاملاً مخالف» (۱) تا «کاملاً موافق» (۵) مورد ارزیابی قرار می‌دهد:

- بهبود موقعیت مالی از طریق شرط‌بندی‌های غیرقانونی؛
- مرتفع کردن مشکلات زندگی از طریق سود حاصل از شرط‌بندی‌های غیرقانونی؛
- مدیریت بهتر زندگی روزمره از طریق سود حاصل از شرط‌بندی‌های غیرقانونی.

مقیاس مذکور در پژوهش کبیری و همکاران (۲۰۲۰) نیز مورد استفاده قرار گرفته و روایی و پایایی آن در جمعیت ایرانی به اثبات رسیده است (کمینه و بیشینه بارهای عاملی در بازه ۰/۶۱۵ الی ۰/۸۳۹؛ روایی همگرا ۰/۶۱۵؛ پایایی ترکیبی ۰/۸۲۷؛ ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲۳).

مقیاس پایگاه اقتصادی و اجتماعی: بر پایه استدلال اگنیو (۲۰۰۸)، اگرچه فشارهای زندگی (اقتصادی) همه افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد، با این وجود تجربه فشارهای اقتصادی ممکن است برای افراد طبقات پایین ماهیتی شدیدتر، ناعادلانه‌تر و سنگین‌تر داشته باشد. در این ارتباط، مشکلاتی از قبیل پرداخت قبوض، هزینه‌های تحصیلی، مخارج روزانه زندگی، هزینه مسکن، درمان و پوشاک از جمله مسائلی است که ذهن افراد طبقات پایین را بیشتر درگیر می‌کند. در نتیجه پایگاه اقتصادی و اجتماعی پاسخگویان در این پژوهش از نظر ذهنی مورد سنجش قرار گرفته است.

1. De Beeck

2. Langton

بدین منظور از مقیاس ذهنی پژوهش اوپراو و آدلر^۱ (۲۰۰۴) و ساین مانوکس^۲ و همکاران (۲۰۰۳) استفاده و از پاسخگویان خواسته شد یک نردبان ده پله ای را تجسم کنند که جایگاه و منزلت افراد در جامعه را مشخص می کند: در بالای نردبان افرادی هستند که بهترین جایگاه را دارند؛ کسانی که بیشترین پول، بالاترین سطح تحصیلات و بهترین شغل را دارند. در مقابل در پایین این نردبان کسانی جای گرفته اند که بدترین وضعیت را دارند، کسانی که کمترین پول، پایین ترین سطح تحصیلات و بدترین شغل (بیکار) را در اختیار دارند. هرچه از این نردبان بالاتر روید، به افراد طبقات بالای جامعه نزدیک می شوید و هرچه از این نردبان پایین تر بیایید، به افراد طبقه پایین نزدیک تر خواهید شد.

در این راستا از پاسخگویان خواسته شد با کمی تأمل نسبت به شرایط زندگی خود، جایگاه خود را در این طیف مشخص کنند. یادآور می شود در پژوهش اوپراو و آدلر (۲۰۰۴) اعتبار و پایایی سنجه ذهنی پایگاه اقتصادی و اجتماعی با استفاده از روش آزمون - بازآزمون مورد تأیید قرار گرفت و ضریب همبستگی دو مرحله آزمون ۰/۶۲ با سطح معناداری ۰/۰۱ گزارش گردیده است. همچنین روایی وابسته به معیار نیز گواه این مدعاست که بین متغیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی ذهنی با سطح درآمد و سطح تحصیلات، همبستگی معنادار و مثبت ۰/۳۹ و ۰/۳۷ درصد وجود دارد. در پژوهش ساین مانوکس و همکاران (۲۰۰۳) نیز روایی وابسته به معیار متغیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی ذهنی با توجه به همبستگی معنادار و مثبت با متغیرهای سطح تحصیلات، درآمد، درآمد خانوار، ثروت خانوار، احساس امنیت اقتصادی و پایگاه اقتصادی و اجتماعی دوران کودکی مورد تأیید قرار گرفته است. میکلسون^۳ و همکاران (۲۰۱۶)، زل^۴ و همکاران (۲۰۱۸) و تان^۵ و همکاران (۲۰۲۰) نیز از طریق اعتبار پیش بین، اعتبار وابسته به معیار و همچنین روش آزمون - آزمون مجدد روایی و پایایی این روش سنجش پایگاه اقتصادی و اجتماعی را مورد تأیید قرار داده اند. **مقیاس شرط بندی های غیرقانونی ورزشی:** به منظور سنجش بُعد شرط بندی های غیرقانونی ورزشی، از مقیاس طراحی شده توسط کبیری و همکاران (۱۳۹۴) استفاده گردید. این مقیاس دو آیتم مشتمل بر «میزان زمان اختصاص داده شده به فعالیت شرط بندی» و «میزان هزینه مالی صرف شده در شش ماه اخیر برای شرط بندی های ورزشی» را در طیف لیکرت از «خیلی کم» (۱) تا «خیلی زیاد» (۵) مورد بررسی قرار می دهد. مقیاس مذکور در پژوهش های اخیر کبیری و همکاران (۱۳۹۴، ۲۰۲۰)؛ شادمنفعت و همکاران (۲۰۱۹)، رحمتی و همکاران (۱۳۹۷)، علیوردی نیا و همکاران (۱۳۹۵) مورد استفاده قرار گرفته و روایی و پایایی آن در نمونه ایرانی به تأیید رسیده است. برای نمونه در پژوهش اخیر کبیری و همکاران (۲۰۲۰) کمینه و بیشینه بارهای عاملی این سازه در بازه ۰/۷۱۲ الی ۰/۷۱۶؛ روایی همگرا ۰/۶۶۶؛ پایایی ترکیبی ۰/۸۰۰؛ ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹۹ گزارش شده است.

1. Operario & Adler
2. Singh-Manoux
3. Michelson
4. Zell
5. Tan

۲-۳. روایی و پایایی ابزار پژوهش

ضرایب خلاصه شده مربوط به روایی و پایایی ابزار پژوهش، حاکی از آن است که تمامی شاخص‌ها در سطح مطلوب و قابل قبول قرار دارند.

جدول شماره ۱: خلاصه ضرایب مربوط به روایی و پایایی ابزار پژوهش

آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی واگرا AVE > MSV	روایی همگرا	تحلیل عاملی تأییدی	
				کمینه - پیشینه	
۰/۸۱۳	۰/۸۱۶	۰/۶۹۰ > ۰/۳۰۷	۰/۶۹۰	۰/۸۹ - ۰/۷۷	شرط بندی ورزشی غیرقانونی
۰/۹۱۵	۰/۹۱۰	۰/۵۳۰ > ۰/۳۰۷	۰/۵۳۰	۰/۸۹ - ۰/۶۵	فشار اقتصادی عینی
۰/۸۰۹	۰/۸۱۲	۰/۶۸۴ > ۰/۳۰۱	۰/۶۸۴	۰/۸۶ - ۰/۷۹	فشار اقتصادی ذهنی
۰/۸۶۴	۰/۸۶۰	۰/۵۰۸ > ۰/۳۰۱	۰/۵۰۸	۰/۸۳ - ۰/۶۵	حالات منفی
۰/۸۳۵	۰/۸۳۱	۰/۶۲۱ > ۰/۲۹۳	۰/۶۲۱	۰/۸۴ - ۰/۷۵	انگیزه انحرافی

ضرایب برازش مدل تحلیل عاملی تأییدی: شاخص نیکویی برازش (GFI): ۰/۹۲۹؛ شاخص برازش تطبیقی (CFI): ۰/۹۶۸؛ شاخص توکر لوپس (TLI): ۰/۹۶۱؛ ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA): ۰/۰۴۵؛ کای اسکور بهنجار شده (CMIN/df): ۱/۹۰۰

نکته: تحلیل عاملی تأییدی به صورت تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول گزارش شده است. روایی واگرا در این پژوهش از برآورد بزرگ‌تر بودن مقدار میانگین واریانس استخراج شده^۱ از حداکثر واریانس مشترک^۲ برآورد شده است.

۴. یافته‌های پژوهش

یافته‌های جمعیت‌شناختی این پژوهش حاکی از آن بود که ۱۲/۸ درصد از پاسخگویان زیر ۲۵ سال، ۲۴/۸ درصد بین ۲۵ الی ۳۰ سال؛ ۳۱/۵ درصد بین ۳۱ الی ۴۰ سال و ۳۰/۹ درصد نیز بالاتر از ۴۰ سال بودند. ۴۵ درصد از پاسخگویان را افراد مجرد و ۵۵ درصد را متأهلین تشکیل دادند. ۱۱ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات زیر سیکل، ۲۲/۴ درصد دیپلم، ۲۵/۵ درصد کاردانی، ۲۵/۱ درصد

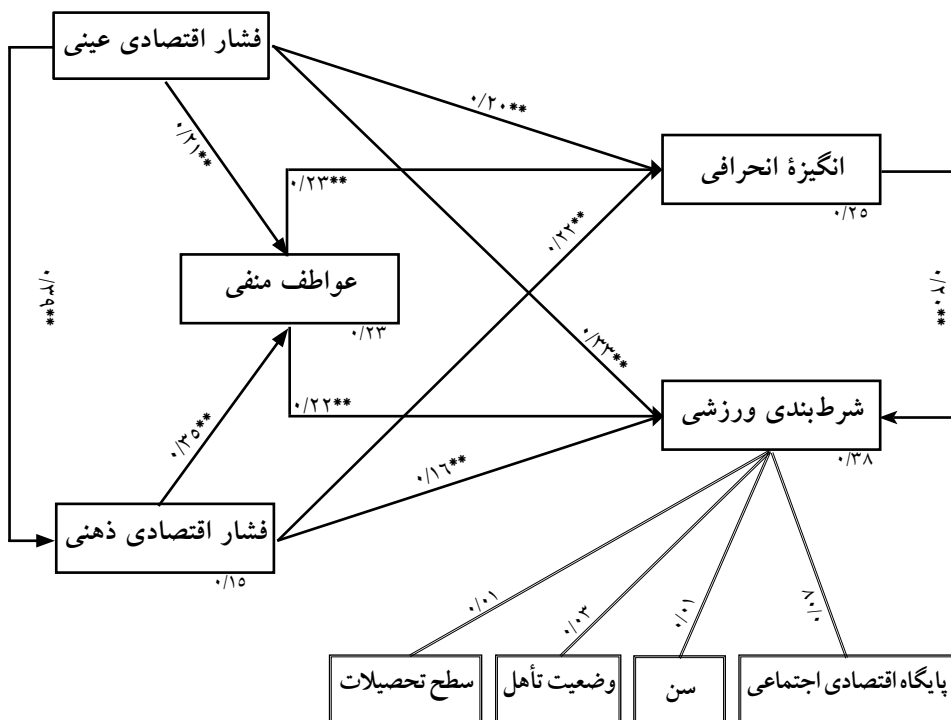
1. Average Variance Extracted (AVE)

2. Maximum Shared Squared Variance (MSV)

تبیین تأثیر فشارهای اقتصادی بر شرطبندی های ورزشی غیرقانونی آنلاین

کارشناسی و ۱۶/۱ درصد نیز دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر بودند. یافته های توصیفی این پژوهش نشان داد در بعد شرطبندی های ورزشی غیرقانونی، ۲۷/۷ درصد از پاسخگویان مشارکت کم در شرطبندی های ورزشی داشته اند، ۵۲/۸ درصد مشارکت سطح متوسط و ۱۹/۵ درصد نیز از مشارکت بالایی در شرطبندی های ورزشی غیرقانونی و آنلاین برخوردار بوده اند.

مطابق با نظریه فشار عمومی، افزایش فشارهای اقتصادی از نظر عینی و ذهنی منجر به شکل گیری عواطف و حالات منفی در افراد می شود و با جهت دهی به انگیزه های درونی (انحرافی)، احتمال درگیری در شرطبندی های ورزشی غیرقانونی را افزایش می دهد. در ادامه مدل ساختاری تأثیر فشار اقتصادی بر مبادرت به شرطبندی های ورزشی غیرقانونی ارائه گردیده است. مطابق با شکل شماره ۱، فشار اقتصادی عینی تأثیر معناداری بر شرطبندی های ورزشی غیرقانونی با میانجیگری فشار اقتصادی ذهنی، عواطف منفی و انگیزه انحرافی دارد. خلاصه نتایج مدل معادلات ساختاری در جدول شماره ۲ ارائه گردیده است.

شکل شماره ۱: مدل معادلات ساختاری تأثیر فشارهای اقتصادی بر مبادرت به شرطبندی های ورزشی غیرقانونی

خلاصه ضرایب مستقیم نشان می‌دهد (جدول شماره ۲)، فشار اقتصادی عینی (ضریب بتا: ۰/۲۲۵)، فشار اقتصادی ذهنی (ضریب بتا: ۰/۱۶۳)، عواطف منفی (ضریب بتا: ۰/۲۲۰) و انگیزه انحرافی (ضریب بتا: ۰/۲۰۴) تأثیر معناداری بر شرط‌بندی‌های ورزشی غیرقانونی دارند. در بُعد دیگر، فشار اقتصادی عینی (ضریب بتا: ۰/۱۹۹)، فشار اقتصادی ذهنی (ضریب بتا: ۰/۲۱۸)، عواطف منفی (ضریب بتا: ۰/۲۲۹) تأثیر معناداری بر انگیزه انحرافی افراد دارند. همچنین فشار اقتصادی عینی (ضریب بتا: ۰/۲۱۳) و فشار اقتصادی ذهنی (ضریب بتا: ۰/۳۵۲) تأثیر معناداری بر عواطف منفی تجربه شده دارند؛ و در آخر فشار اقتصادی عینی (ضریب بتا: ۰/۳۹۱) تأثیر معناداری بر فشار اقتصادی ذهنی دارد.

جدول شماره ۲: ضرایب مستقیم و غیرمستقیم مدل فشار عمومی بر شرط‌بندی‌های ورزشی غیرقانونی آنلاین

ضریب تعیین	ضرایب غیرمستقیم		ضرایب مستقیم		نسبت بحرانی	
	ضریب بتا	ضریب غیراستاندارد	ضریب بتا	ضریب غیراستاندارد		
	۰/۲۱۵**	۰/۰۵۸	۰/۲۲۵**	۰/۰۶۱	۵/۱۳۶	فشار اقتصادی عینی <---
	۰/۱۳۸**	۰/۱۲۹	۰/۱۶۳**	۰/۱۵۲	۳/۶۸۳	فشار اقتصادی ذهنی <---
	۰/۰۴۷**	۰/۰۱۵	۰/۲۲۰**	۰/۰۶۸	۴/۹۹۸	عواطف منفی <---
	-	-	۰/۲۰۴**	۰/۱۳۰	۴/۷۴۴	انگیزه انحرافی <---
	-	-	۰/۰۲۸**	۰/۱۱۱	۰/۷۵۷	وضعیت تأهل <---
	-	-	۰/۰۰۵	۰/۰۱۰	۰/۱۴۰	سن <---
	-	-	۰/۰۰۶	۰/۰۱۰	۰/۱۳۳	سطح تحصیلات <---
	-	-	-۰/۰۷۱	-۰/۰۵۸	۱/۴۹۴	پایگاه اقتصادی و اجتماعی <---
۰/۳۷۹						ضریب تعیین مدل شرط‌بندی ورزشی

تبیین تأثیر فشارهای اقتصادی بر شرطبندی های ورزشی غیرقانونی آنلاین

۰/۲۴۸	۰/۱۶۵**	۰/۰۷۸	۰/۱۹۹**	۰/۰۸۴	۴/۳۵۱	فشار اقتصادی عینی <--- انحرافی
	۰/۰۷۶**	۰/۱۱۸	۰/۲۱۸**	۰/۳۱۸	۳/۶۸۳	فشار اقتصادی ذهنی <--- انحرافی
	-	-	۰/۲۲۹**	۰/۱۱۲	۴/۹۹۸	عواطف منفی <--- انحرافی
	ضریب تعیین مدل انگیزه انحرافی					
۰/۲۲۹	۰/۱۳۸**	۰/۱۱۹	۰/۲۱۳**	۰/۱۸۳	۴/۷۴۴	فشار اقتصادی عینی <--- عواطف منفی
	-	-	۰/۳۵۳**	۱/۰۵۴	۷/۸۷۶	فشار اقتصادی ذهنی <--- عواطف منفی
	ضریب تعیین مدل عواطف منفی					
۰/۱۵۳	-	-	۰/۳۹۱**	۰/۱۱۳	۸/۸۶۵	فشار اقتصادی عینی <--- فشار اقتصادی ذهنی
	ضریب تعیین مدل فشار اقتصادی ذهنی					
<p>ضرایب برازش مدل: شاخص نیکویی برازش (GFI): ۰/۹۸۳؛ شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI): ۰/۹۵۶؛ شاخص برازش هنجار شده (NFI): ۰/۹۵۸؛ شاخص برازش تطبیقی (CFI): ۰/۹۷۷؛ شاخص برازش افزایشی (CFI): ۰/۹۷۷؛ ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA): ۰/۰۴۹؛ کای اسکور بهنجار شده (CMIN/df): ۲/۰۵۶.</p>						

متغیرهای سن، سطح تحصیلات، وضعیت تحصیلات و پایگاه اقتصادی و اجتماعی نیز تأثیر معناداری بر شرطبندی های ورزشی غیرقانونی ندارند. در ادامه خلاصه ضرایب غیرمستقیم نشان می دهد (جدول شماره ۳)، فشار اقتصادی عینی (ضریب بتا: ۰/۲۱۵)، فشار اقتصادی ذهنی (ضریب بتا: ۰/۱۳۸) و عواطف منفی (ضریب بتا: ۰/۰۴۷) تأثیر معنادار و غیرمستقیم بر شرطبندی های ورزشی غیرقانونی دارند. همچنین، فشار اقتصادی عینی (ضریب بتا: ۰/۱۶۵) و فشار اقتصادی ذهنی (ضریب بتا: ۰/۰۷۶) تأثیر معنادار و غیرمستقیم بر انگیزه انحرافی افراد دارند. فشار اقتصادی عینی (ضریب بتا: ۰/۱۳۸) نیز تأثیر معنادار و غیرمستقیم بر عواطف منفی تجربه شده دارد.

در ادامه ضرایب تعیین مدل حاکی از آن است که فشار اقتصادی عینی و ذهنی، عواطف منفی و انگیزه انحرافی قادرند ۳۸ درصد از واریانس شرطبندی های ورزشی غیرقانونی را تبیین نمایند. ۲۵ درصد از تغییرات انگیزه های انحرافی را می توان به واسطه سطوح فشارهای اقتصادی عینی و ذهنی و همچنین عواطف

منفی پیش بینی نمود. تجربه فشارهای اقتصادی عینی و ذهنی می توانند ۲۳ درصد از تغییرات عواطف منفی را تبیین کنند و در آخر ۱۵ درصد از تغییرات فشار اقتصادی ذهنی به واسطه میزان فشار اقتصادی عینی قابل پیش بینی است.

در جدول شماره ۳، اثر تعدیل گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی پاسخگویان در روابط علی بین مؤلفه های تئوری فشار عمومی و شرط بندی های ورزشی غیر قانونی گزارش گردیده است.

مدل اول	مدل دوم	مدل سوم	مدل چهار	
پایگاه اقتصادی و اجتماعی * فشار اقتصادی عینی	پایگاه اقتصادی و اجتماعی * فشار اقتصادی ذهنی	پایگاه اقتصادی و اجتماعی * عواطف منفی	پایگاه اقتصادی و اجتماعی * انگیزه انحرافی	
-۰/۱۳۳** ۰/۱۱۳**	-۰/۱۱۰**	-۰/۱۴۳**	-۰/۱۴۳**	پایگاه اقتصادی اجتماعی فشار اقتصادی عینی
	۰/۳۷۹**			فشار اقتصادی ذهنی
		۰/۱۳۰**		عواطف منفی
			۰/۲۵۸**	انگیزه انحرافی
-۰/۰۲۱**				پایگاه اقتصادی و اجتماعی * فشار اقتصادی عینی
	-۰/۰۵۳**			پایگاه اقتصادی و اجتماعی * فشار اقتصادی ذهنی
		-۰/۰۱۵**		پایگاه اقتصادی و اجتماعی * عواطف منفی
			-۰/۰۲۴**	پایگاه اقتصادی و اجتماعی * انگیزه انحرافی
۰/۲۶۴	۰/۲۳۵	۰/۲۵۴	۰/۲۳۷	ضریب تعیین
۰/۰۴۰	۰/۰۱۹	۰/۰۱۴	۰/۰۱۰	تغییر ضریب تعیین
۲۴/۰۱۰**	۱۹/۱۹۸**	۸/۴۵۸**	۵/۱۶۷**	تغییر ضریب F

تبیین تأثیر فشارهای اقتصادی بر شرطبندی های ورزشی غیرقانونی آنلاین

آزمون شیب خط رگرسیون	پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایین (ضریب T)	۰/۱۶۶** (۹/۷۲)	۰/۵۰۴** (۹/۲۱)	۰/۱۶۱** (۱۰/۷۲)
	پایگاه اقتصادی و اجتماعی متوسط (ضریب T)	۰/۱۳۰** (۹/۹۷)	۰/۳۷۹** (۹/۴۸)	۰/۱۱۳** (۹/۸۵)
	پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا (ضریب T)	۰/۰۹۴** (۴/۹۷)	۰/۲۵۳** (۴/۶۳)	۰/۰۶۳** (۴/۱۳)
<p>نکته: کلیه ضرایب به صورت استاندارد (بتا) گزارش گردیده‌اند؛ * سطح معناداری ۰/۰۵؛ ** سطح معناداری ۰/۰۱</p>				

جدول شماره ۳: نقش تعدیل گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی در روابط علی مدل فشار عمومی و شرطبندی های ورزشی غیرقانونی آنلاین

در مدل اول، همان طور که متغیر «پایگاه اقتصادی و اجتماعی * فشار اقتصادی عینی» نشان می دهد، با ورود متغیر تعدیل گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی به معادله رگرسیون (ضریب غیراستاندارد: ۰/۰۲۱) قدرت پیش بینی مدل (تأثیر فشار اقتصادی عینی بر شرطبندی های ورزشی غیرقانونی) ۴ درصد افزایش یافته است (تغییر ضریب F: ۲۴/۱۰؛ سطح معناداری: ۰/۰۰۱). نتایج آزمون شیب خط نیز حاکی از آن است که مسیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایین (ضریب غیراستاندارد: ۰/۱۶۱؛ ضریب آزمون: ۱۰/۷۲؛ سطح معناداری: ۰/۰۰۱)، پایگاه اقتصادی و اجتماعی متوسط (ضریب غیراستاندارد: ۰/۱۱۳؛ ضریب آزمون: ۹/۸۵؛ سطح معناداری: ۰/۰۰۱) و پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا (ضریب غیراستاندارد: ۰/۰۶۳؛ ضریب آزمون: ۴/۱۳؛ سطح معناداری: ۰/۰۰۱) در رابطه فشار اقتصادی عینی و شرطبندی های ورزشی معنادار است.

در مدل دوم، همان طور که متغیر «پایگاه اقتصادی و اجتماعی * فشار اقتصادی ذهنی» نشان می دهد، با ورود متغیر تعدیل گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی به معادله رگرسیون (ضریب غیراستاندارد: ۰/۰۵۳) قدرت پیش بینی مدل (تأثیر فشار اقتصادی ذهنی بر شرطبندی های ورزشی غیرقانونی) ۲ درصد افزایش یافته است (تغییر ضریب F: ۱۹/۲۰؛ سطح معناداری: ۰/۰۰۱). نتایج آزمون شیب خط نیز حاکی از آن است که مسیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایین (ضریب غیراستاندارد: ۰/۵۰۴؛ ضریب آزمون: ۹/۲۱؛ سطح معناداری: ۰/۰۰۱)، پایگاه اقتصادی و اجتماعی متوسط (ضریب غیراستاندارد: ۰/۳۷۹؛ ضریب آزمون: ۹/۴۸؛ سطح معناداری: ۰/۰۰۱) و پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا (ضریب غیراستاندارد: ۰/۲۵۳؛ ضریب آزمون: ۴/۶۳؛ سطح معناداری: ۰/۰۰۱) در رابطه فشار اقتصادی ذهنی و شرطبندی های ورزشی معنادار است.

در مدل سوم، همان‌طور که متغیر «پایگاه اقتصادی و اجتماعی * عواطف منفی» نشان می‌دهد، با ورود متغیر تعدیل‌گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی به معادله رگرسیون (ضریب غیراستاندارد: $0/015$) قدرت پیش‌بینی مدل (تأثیر عواطف منفی بر شرط‌بندی‌های ورزشی غیرقانونی) ۱ درصد افزایش یافته است (تغییر ضریب F: $8/46$ ؛ سطح معناداری: $0/001$)؛ نتایج آزمون شیب خط نیز حاکی از آن است که مسیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایین (ضریب غیراستاندارد: $0/166$ ؛ ضریب آزمون: $9/72$ ؛ سطح معناداری: $0/001$)، پایگاه اقتصادی و اجتماعی متوسط (ضریب غیراستاندارد: $0/130$ ؛ ضریب آزمون: $9/97$ ؛ سطح معناداری: $0/001$) و پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا (ضریب غیراستاندارد: $0/094$ ؛ ضریب آزمون: $4/97$ ؛ سطح معناداری: $0/001$) در رابطه عواطف منفی و شرط‌بندی‌های ورزشی معنادار است.

در مدل چهارم، همان‌طور که متغیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی * انگیزه انحرافی نشان می‌دهد، با ورود متغیر تعدیل‌گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی به معادله رگرسیون (ضریب غیراستاندارد: $0/024$) قدرت پیش‌بینی مدل (تأثیر انگیزه انحرافی بر شرط‌بندی‌های ورزشی غیرقانونی) ۱ درصد افزایش یافته است (تغییر ضریب F: $5/167$ ؛ سطح معناداری: $0/001$)؛ نتایج آزمون شیب خط نیز حاکی از آن است که مسیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایین (ضریب غیراستاندارد: $0/315$ ؛ ضریب آزمون: $9/05$ ؛ سطح معناداری: $0/001$)، پایگاه اقتصادی و اجتماعی متوسط (ضریب غیراستاندارد: $0/258$ ؛ ضریب آزمون: $9/57$ ؛ سطح معناداری: $0/001$) و پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا (ضریب غیراستاندارد: $0/201$ ؛ ضریب آزمون: $5/17$ ؛ سطح معناداری: $0/001$) در رابطه انگیزه انحرافی و شرط‌بندی‌های ورزشی معنادار است.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

بر پایه تئوری فشار عمومی، فشارهای فردی و اجتماعی اشکال مختلفی از عواطف منفی را تولید می‌کند که منجر به به‌کارگیری مکانیسم‌های انحرافی در کنشگران می‌شود (اگنیو، ۲۰۰۶). هدف این تحقیق، بررسی روابط مستقیم و غیر مستقیم فشارهای اقتصادی بر شرط‌بندی‌های ورزشی غیرقانونی در شهرهای شمالی استان گیلان بوده است. فرض نمودیم اشخاصی که از فشارهای اقتصادی در زندگی رنج می‌برند، با احتمال بیشتری دچار فشار ذهنی (شدید بودن فشارهای مورد بحث و همچنین ناعادلانه بودن شرایط) می‌شوند، سطوح بالاتری از عواطف منفی مثل خشم را تجربه می‌کنند و برآیند آن رشد انگیزه‌های انحرافی در کنشگران است که سطوح شرط‌بندی‌های ورزشی غیرقانونی به‌عنوان ابزاری برای بهبود شرایط زندگی را افزایش خواهد داد.

یافته‌های این تحقیق نشان داد افزایش فشارهای اقتصادی، فرد را تحت فشار قرار می‌دهد و با شکنندگی موقعیت، سطوح فشارهای ذهنی در وی افزایش می‌یابد؛ برآیند چنین موقعیتی افزایش عواطف و حالات منفی است. به‌عنوان مثال از دست دادن سرمایه اقتصادی، کاهش تمکن مالی و فقدان توانایی در مرتفع کردن نیازهای اولیه زندگی، سبب افزایش احساساتی مثل حسد، خشم، ناامیدی و ناکامی می‌گردد که به‌نوبه خود احتمال شکل‌گیری انگیزه‌های انحرافی و انتخاب گزینه‌های انحرافی (شرط‌بندی ورزشی) برای بهبود شرایط زندگی را ارتقا خواهد بخشید. مطابق با الگوی تئوری فشار عمومی اگنیو (۲۰۱۳) فشارهای اقتصادی به شکل‌گیری انگیزه‌های انحرافی می‌انجامد. این ادعا در تحقیق حاضر به اثبات رسید.

همسو با نتایج تحقیق کبیری و همکاران (۲۰۲۰)، یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از آن بود که فشارهای اقتصادی عینی بر فشارهای اقتصادی ذهنی تأثیرگذار است. آگنیو (۲۰۰۲) بیان می‌کند که ناعادلانه بودن فشارهای اقتصادی و نیز بزرگی و شدت فشارهای تجربه‌شده، منجر به افزایش فشار ذهنی می‌شود و افراد از نظر ادراک فشارهای عینی اقتصادی متفاوت هستند. تحقیق حاضر نشان داد که فشارهای ملموس زندگی منجر به شکل‌گیری فشار ذهنی می‌گردد و به‌نوبه خود سطوح عواطف منفی و همچنین انگیزه‌های انحرافی برای مشارکت در شرطبندی‌های ورزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همان‌طور که آگنیو (۲۰۰۷) بحث می‌کند، افراد فشارهای اقتصادی عینی را به‌گونه‌ای متفاوت تجربه و تفسیر می‌کنند؛ افزایش فشارهای اقتصادی ذهنی عواطف منفی بیشتری را به همراه دارد و احتمال فعالیت در شرطبندی‌های غیرقانونی به‌عنوان ابزاری برای افزایش کیفیت زندگی را بالا می‌برد. به اعتقاد فلسون^۱ و همکاران (۲۰۱۲)، افزایش فشارهای اقتصادی منجر به شکل‌گیری انگیزه شرطبندی با هدف تأمین نیازهای مالی می‌گردد.

از یافته‌های مهم دیگر این پژوهش، نقش تعدیل‌گر پایگاه اقتصادی و اجتماعی بر روابط علی مدل فشار عمومی و شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی است. به‌صورت کلی یافته‌ها حاکی از آن بود که تأثیر فشار اقتصادی عینی و ذهنی، عواطف منفی و انگیزه‌های انحرافی بر شرطبندی‌های غیرقانونی در افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایین و به‌مراتب قوی‌تر از افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاست. یافته‌های این تحقیق همسو با تحقیق آگنیو و همکاران (۲۰۰۸) و کبیری و همکاران (۲۰۲۰) بود و نشان داد که طبقات پایین جامعه به دلیل عدم برخورداری از سرمایه اقتصادی مناسب، قدرت مقابله کارآمد با فشارهای اقتصادی را ندارند و احتمال شکل‌گیری عواطف منفی و انگیزه‌های انحرافی و همچنین مبادرت به فعالیت در شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی در آن‌ها به دلیل عدم برخورداری از گزینه‌های در دسترس بالاتر است.

دلالت‌های سیاستی تئوری فشار عمومی و شرطبندی‌های ورزشی غیرقانونی آنلاین

مطابق با نظریه آگنیو (۲۰۰۶) به‌منظور کاهش فعالیت افراد در شرطبندی‌های غیرقانونی، می‌باید محیط اجتماعی را تغییر داد. در این راستا، کاهش فشارهای اقتصادی، افزایش موقعیت‌های شغلی و بهبود شرایط زندگی از جمله راهکارهای کلانی است که فشارهای بیرونی را بر کنشگران اجتماعی کاهش خواهد داد. آگنیو (۱۹۹۲) استدلال می‌کند که ناعادلانه بودن فشارهای بیرونی و بزرگی آن برای افراد، احتمال رفتارهای انحرافی را افزایش می‌دهد. در این مورد اقداماتی چون افزایش حمایت‌های اجتماعی رسمی و غیررسمی از افراد کم‌بضاعت، ارائه کمک در حیطه‌های تحصیلی، درمانی، غذایی و تهیه مسکن می‌تواند به کاهش فشارهای ذهنی برای طبقات پایین جامعه کمک کند و درگیری در شرطبندی‌های ورزشی را کاهش دهد.

همچنین رویکرد عدالت‌محور در جامعه، شایسته‌سالاری در زمینه ارائه فرصت‌های شغلی و آموزشی، ناعادلانه بودن شرایط سخت اقتصادی را کم خواهد نمود (کبیری و همکاران، ۲۰۲۰). تغییر ویژگی‌های کنشگران و افزایش ظرفیت‌های درونی و توانمندی آن‌ها مقابله کارآمد با فشارهای اقتصادی را بهبود خواهد بخشید. به‌عنوان مثال برگزاری دوره‌های آموزشی راهبردهای مقابله با استرس کارآمد، دوره‌های آموزش

1. Felson

سرسختی روان‌شناختی، تاب‌آوری و سرمایه‌های روان‌شناختی توانایی فرد برای به‌کارگیری مکانیسم‌های مقابله متعارف در مواجهه با فشارهای اقتصادی را ارتقا خواهد بخشید.

در نهایت کاهش احتمال مقابله انحرافی در برابر فشار، راهکار سومی است که به کاهش شرط‌بندی‌های غیرقانونی ورزشی می‌انجامد. در این الگو کاهش عقاید و انگیزه‌های انحرافی از طریق برنامه‌های آموزشی اخلاقی، نهادینه کردن ارزش‌های دینی، کاهش پیوندهای افتراقی انحرافی (آگنیو، ۲۰۰۷)، از جمله راهکارهایی است که منجر به تضعیف مسیر انگیزه‌های انحرافی و شرط‌بندی‌های غیرقانونی ورزشی می‌گردد.

منابع

- ایسنا (۱۳۹۲). شناسایی ۳۰۰ سایت شرط‌بندی و قماربازی. تاریخ انتشار: ۱۴ مهر ۱۳۹۲. تاریخ بازیابی: ۱۵ بهمن ۱۴۰۱. نشانی اینترنتی: yun.ir/pikraa.
- بهار (۱۳۹۲). شناسایی ۳۰۰ سایت شرط‌بندی فوتبال. تاریخ انتشار: ۱۵ مهر ۱۳۹۲. تاریخ بازیابی: ۱۵ بهمن ۱۴۰۱. نشانی اینترنتی: yun.ir/9ou2wa.
- رحمتی، محمد مهدی؛ کبیری، سعید و شادمنفعت، سیده معصومه (۱۳۹۷). مدل تلفیقی تبیین شرط‌بندی‌های ورزشی جوانان در استان گیلان، طرح پژوهشی اداره کل ورزش و جوانان استان گیلان.
- علی‌وردی‌نیا، اکبر؛ کبیری، سعید، رحمتی، محمد مهدی و شادمنفعت، سیده معصومه (۱۳۹۵). تبیین شرط‌بندی‌های ورزشی دانشجویان دانشگاه‌های شهر رشت از دیدگاه نظریه یادگیری اجتماعی ایکرز. راهبرد فرهنگ، ۳۵: ۱۱۶-۱۴۸.
- کبیری، سعید؛ رحمتی، محمد مهدی؛ شارعی‌پور، محمود و شادمنفعت، سیده معصومه (۱۳۹۴). مطالعه جامعه‌شناختی درگیری افراد در شرط‌بندی‌های ورزشی (مطالعه‌ای در باب دانشجویان دانشگاه‌های شهر رشت). مجله مطالعات اجتماعی ایران، ۹(۴): ۳۵-۵۹.
- Agnew, R. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30(1), 47-88.
- Agnew, R. (2001). Building on the foundation of general strain theory: Specifying the types of strain most likely to lead to crime and delinquency. *Journal of Research in Crime & Delinquency*, 38(4), 319-361.
- Agnew, R. (2006). Pressured into crime: General strain theory. In T. Cullen & R. Agnew (Eds.), *Criminological theory: Past to present. Essential Readings* (pp. 201-209). Los Angeles: Roxbury Publishing Company.
- Agnew, R. (2007). *Pressured into crime. An overview of general strain theory*. New York: Oxford.
- Agnew, R. (2012). Reflection on "A revised strain theory of delinquency". *Social Forces*, 91(1), 33-38.
- Agnew, R. (2013). When criminal coping is likely: An extension of general strain theory. *Deviant Behavior*, 34(8), 653-670.
- Agnew, R., Matthews, S. K., Bucher, J., Welcher, A. N., & Keyes, C. (2008). Socioeconomic status, economic problems, and delinquency. *Youth & Society*, 40(2), 159-181.

- Bao, W.-N., Haas, A., & Xie, Y. (2016). Life strain, social control, social learning, and delinquency: The effects of gender, age, and family SES among Chinese adolescents. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 60(12), 1446-1469.
- Botchkovar, E. V., Tittle, C. R., & Antonaccio, O. (2013). Strain, coping, and socioeconomic status: Coping histories and present choices. *Journal of Quantitative Criminology*, 29(2), 217-250.
- Botchkovar, E., & Broidy, L. (2013). Accumulated strain, negative emotions, and crime: A test of general strain theory in Russia. *Crime & Delinquency*, 59(6), 837-860.
- Bunn, C., Ireland, R., Minton, J., Holman, D., Philpott, M., & Chambers, S. (2018). Shirt sponsorship by gambling companies in the English and Scottish Premier Leagues: global reach and public health concerns. *Soccer & Society*(In Press), 1-12.
- Calado, F., Alexandre, J., & Griffiths, M. D. (2017). Prevalence of adolescent problem gambling: A systematic review of recent research. *Journal of Gambling Studies*, 33(2), 397-424.
- Chen, C.-Y., Lin, Y.-H., & Claussen, C. L. (2012). Celebrity endorsement for sporting events using classical conditioning. *International Journal of Sports Marketing Sponsorship*, 13(3), 46-56.
- Cheung, N. (2015). Social strain, couple dynamics and gender differences in gambling problems: Evidence from Chinese married couples. *Addictive Behaviors*, 41, 175-184.
- Cheung, N. (2016). Social strain, self-control, and juvenile gambling pathology: Evidence from Chinese adolescents. *Youth & Society*, 48(1), 77-100.
- Chóliz, M., Marcos, M., & Lázaro-Mateo, J. (2019). The Risk of Online Gambling: a Study of Gambling Disorder Prevalence Rates in Spain. *International Journal of Mental Health Addiction*(Advanced Online), 1-14. doi:<https://doi.org/10.1007/s11469-019-00067-4>
- Cullen, F. T. (2017). General Strain Theory: Current Status and Directions for Further Research. In *Taking Stock* (pp. 109-132): Routledge.
- De Beeck, H. O., Pauwels, L. J., & Put, J. (2012). Schools, strain and offending: Testing a school contextual version of General Strain Theory. *European Journal of Criminology*, 9(1), 52-72.
- Dechant, K. (2014). Show me the money: Incorporating financial motives into the gambling motives questionnaire. *Journal of Gambling Studies*, 30(4), 949-965.
- Derevensky, J. L., McDuff, D., Reardon, C. L., Hainline, B., Hitchcock, M. E., & Richard, J. (2019). Problem gambling and associated mental health concerns in elite athletes: a narrative review. *British Journal of Sports Medicine*, 53(12), 761-766.
- Derevensky, J., Sklar, A., Gupta, R., & Messerlian, C. (2010). An empirical study examining the impact of gambling advertisements on adolescent gambling attitudes and behaviors. *International Journal of Mental Health Addiction*, 8(1), 21-34.
- Eitle, D., & Taylor, J. (2010). General strain theory, BIS/BAS levels, and gambling behavior. *Deviant Behavior*, 32(1), 1-37.
- Felson, R. B., Osgood, D. W., Horney, J., & Wiernik, C. (2012). Having a bad month: General versus specific effects of stress on crime. *Journal of Quantitative Criminology*, 28(2), 347-363.

- Froggio, G., & Agnew, R. (2007). The relationship between crime and "objective" versus "subjective" strains. *Journal of Criminal Justice*, 35(1), 81-87.
- Froggio, G., & Agnew, R. (2007). The relationship between crime and "objective" versus "subjective" strains. *Journal of Criminal Justice*, 35(1), 81-87.
- Ganem, N. M. (2010). The role of negative emotion in general strain theory. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 26(2), 167-185.
- Greco, R., & Curci, A. (2017). Does the General Strain Theory Explain Gambling and Substance Use? *Journal of Gambling Studies*, 33(3), 919-936.
- Hing, N., Vitartas, P., & Lamont, M. (2013). Gambling sponsorship of sport: An exploratory study of links with gambling attitudes and intentions. *International Gambling Studies*, 13(3), 281-301.
- Jones, C., Pinder, R., & Robinson, G. (2019). Gambling Sponsorship and Advertising in British Football: A Critical Account. *Sport, Ethics Philosophy*(Advance online publication), 1-13. doi:<https://doi.org/10.1080/17511321.2019.1582558>
- Kabiri, S., Shadmanfaat, S. m., Winterdyk, J., Smith, H. P., & O'Dwyer, L. (2019). Illegal gambling on sports: a mediational model of general strain theory. *Criminal Justice Studies*(Advanced Online), 1-19. doi:<https://doi.org/10.1080/1478601X.2019.1699558>
- Kabiri, S., Shadmanfaat, S., Winterdyk, J., Smith, H. P., & O'Dwyer, L. (2020). Illegal gambling on sports: a mediational model of general strain theory. *Criminal Justice Studies*, 33(4), 354-372.
- Lamont, M., Hing, N., & Gainsbury, S. (2011). Gambling on sport sponsorship: A conceptual framework for research and regulatory review. *Sport Management Review*, 14(3), 246-257.
- Langton, L., & Piquero, N. L. (2007). Can general strain theory explain white-collar crime? A preliminary investigation of the relationship between strain and select white-collar offenses. *Journal of Criminal Justice*, 35(1), 1-15.
- Lindsay, S., Thomas, S., Lewis, S., Westberg, K., Moodie, R., & Jones, S. (2013). Eat, drink and gamble: marketing messages about 'risky' products in an Australian major sporting series. *BMC public health*, 13(1), 719.
- Lopez-Gonzalez, H., Esté vez, A., & Griffiths, M. D. (2017). Marketing and advertising online sports betting: A problem gambling perspective. *Journal of Sport Social Issues*, 41(3), 256-272.
- Lopez-Gonzalez, H., Esté vez, A., & Griffiths, M. D. (2019). Can positive social perception and reduced stigma be a problem in sports betting? A qualitative focus group study with Spanish sports bettors undergoing treatment for gambling disorder. *Journal of Gambling Studies*, 35(2), 571-585.
- Lopez-Gonzalez, H., Guerrero-Solé, F., & Griffiths, M. D. (2018). A content analysis of how 'normal' sports betting behaviour is represented in gambling advertising. *Addiction Research Theory*, 26(3), 238-247.
- Mazerolle, P., Piquero, A. R., & Capowich, G. E. (2003). Examining the links between strain, situational and dispositional anger, and crime: Further specifying and testing general strain theory. *Youth & Society*, 35 (2). 131-157.

- Michelson, N., Riis, J. L., & Johnson, S. B. (2016). Subjective social status and psychological distress in mothers of young children. *Maternal and child health journal*, 20(10), 2019-2029.
- Moon, B., Blurton, D., & McCluskey, J. D. (2008). General strain theory and delinquency: Focusing on the influences of key strain characteristics on delinquency. *Crime & delinquency*, 54(4), 582-613.
- Na, S., Su, Y., & Kunkel, T. (2019). Do not bet on your favourite football team: the influence of fan identity-based biases and sport context knowledge on game prediction accuracy. *European Sport Management Quarterly*, 19(3), 396-418.
- Newall, P. W., Moodie, C., Reith, G., Stead, M., Critchlow, N., Morgan, A., & Dobbie, F. (2019). Gambling marketing from 2014 to 2018: A literature review. *Current Addiction Reports*, 6(1), 1-8. doi:<https://doi.org/10.1007/s40429-019-00239-1>
- Okechukwu, C. E. (2022). The need for a nationwide epidemiological study on the gambling disorder caused by compulsive sports betting in Nigeria: A narrative review. *Apollo Medicine*, 19(1), 32.
- Operario, D., Adler, N. E., & Williams, D. R. (2004). Subjective social status: Reliability and predictive utility for global health. *Psychology and Health*, 19(2), 237-246.
- Parke, A., & Parke, J. (2019). Transformation of Sports Betting into a Rapid and Continuous Gambling Activity: a Grounded Theoretical Investigation of Problem Sports Betting in Online Settings. *International Journal of Mental Health Addiction(Advanced Online)*, 1-20. doi:<https://doi.org/10.1007/s11469-018-0049-8>
- Rebellon, C. J., Leeper Piquero, N., Piquero, A. R., & Thaxton, S. (2009). Do frustrated economic expectations and objective economic inequity promote crime? A randomized experiment testing Agnew's General Strain Theory. *European Journal of Criminology*, 6(1), 47-71.
- Russell, A. M., Hing, N., & Browne, M. (2019). Risk Factors for Gambling Problems Specifically Associated with Sports Betting. *Journal of Gambling Studies(Advanced online publication)*, 1-18. doi:<https://doi.org/10.1007/s10899-019-09848-x>
- Shadmanfaat, S. M., Cochran, J. K., Allen, S. F., Toth, A. G., & Kabiri, S. (2019). Sports Gambling among Iranians: A Test of Control and Rational Choice Theories. *Deviant Behavior, Advance online publication*, 1-16. doi:<https://doi.org/10.1080/01639625.2019.1580252>
- Singh-Manoux, A., Adler, N. E., & Marmot, M. G. (2003). Subjective social status: its determinants and its association with measures of ill-health in the Whitehall II study. *Social science and medicine*, 56(6), 1321-1333.
- Tan, J. J., Kraus, M. W., Carpenter, N. C., & Adler, N. E. (2020). The association between objective and subjective socioeconomic status and subjective well-being: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 146(11), 970-1020.
- Willits, D. (2019). Violent propensity, strain, and violent intentions: A test of Agnew's revised conditioning hypothesis. *Deviant Behavior*, 40(1), 122-137.
- Zell, E., Strickhouser, J. E., & Krizan, Z. (2018). Subjective social status and health: A meta-analysis of community and society ladders. *Health Psychology*, 37(10), 979-987.